

Kehittyvä NAPERO II – hanke vuosille 2008-2009 - perhepalvelujen kehittäminen perustyössä

NAPERO-HANKKEEN TAUSTAA :

Lapin lääninhallitus myönsi Rovaniemen kaupungille 150.000 euron hankerahoituksen vuosille 2006-2007 NAPERO-perhepalvelumallien kehittämiseksi. Hankkeen päämääränä on edistää lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia tehostamalla ennaltaehkäisevää työtä, kehittämällä ylisektorisia verkostomaisia työmuotoja, vahvistaa vanhemmuutta, vanhempien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Suunnitellun hankkeen laajuus huomioon ottaen hankerahoitusta haettiin ajallisesti pitempään hankkeeseen. Rahoituspäätöksen saavuttua päädyttiin rajaamaan noin vuoden pituisen hankkeen tavoitteet sosiaali-, terveystoimen- ja päivähoidon yhteistyökäytäntöjen ja työmuotojen kehittämiseen. Perheiden osallisuutta vahvistavien työmenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto oli keskeinen toimintaa linjaava periaate. Ryhmämuotoisten työmenetelmien avulla edistetään perheiden omatoimisuutta, vertaistukea ja yhteistyöverkostojen syntymistä.

NAPERO- hankkeessa on yhdessä asiakkaiden kanssa uudistettu perhevalmennus mallintaen ja pilotoiden, keskustan neuvolan asiakkaiden kanssa 8 -kerran jatkumoksi. Kehittämistyössä on otettu huomioon valtakunnalliset suositukset ja linjaukset. Avoin ryhmätoiminta on suunniteltu ja toiminta käynnistyy maaliskuusta 2007 Rovaniemen keskustassa sijaitsevassa uudessa perhepalvelukeskuksessa. Toiminnan keskeisenä kohderyhmänä ovat kotona olevat vanhemmat ja lapset. Kohtaamispaikassa on toimijoina lapsiperheiden tukena sosiaali- ja terveys- ja päivähoidon työntekijöitä.

Hankkeen kehittämistyö on kytkeytynyt tiiviisti Rovaniemellä avatun uuden perhepalvelukeskuksen toimintaan ja sen mukanaan tuomaan tarpeeseen kehittää perhepalveluverkoston toimintamalli. NAPERO- hankkeessa syksyn 2006 aikana tehtyjen kartoitustietojen pohjalta on noussut selkeä tarve toimintamallien ja työkäytäntöjen kehittämiseksi laajemmin koko Rovaniemen kaupungin alueelle. Keskiöön on noussut lapsilähtöisyys, väestöntarpeiden huomioiminen ja

aluelähtöisten toimintamallien luominen. Rovaniemen alueella on keskustajama että kyläyhteisöjä , joissa tarpeet näyttäytyvät erilaisina ja tuovat haasteita perheverkoston joustavalle toiminnalle. Toimivan, asiakasta palvelevan perheverkoston toiminnan edellytyksenä on yli sektorirajojen tapahtuva moniammatillinen toiminta.

Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan yhdistymisen lisäksi valittiin kaupungin uudeksi toimintamalliksi vuoden 2006 alusta sopimusohjausjärjestelmä. Uuden toimintamallin käyttöönotto on tuonut mukanaan palvelujen järjestämiseen ja tuotteistamiseen liittyviä uusia elementtejä. Uudistuksilla on vaikutusta myös perheiden palvelujen tuottamiseen. Toimintamallin mukaan hallinnossa toimivat palvelujen järjestämis- ja arviointivastuussa olevat tilaajat ja palvelutuotannossa palvelujen tuottajat. Uusi tilanne on haastava ja mielenkiintoinen ja osaltaan myös vaatii yhteistyökäytäntöjen edelleen kehittämistä.

NAPERO-hankkeessa hyödynnetään jo toteutuneiden ja toteuttamisvaiheessa olevien, muiden teemaan liittyvien hankkeiden kehittämiä työmenetelmiä. VARPU-hankkeen huoli puheeksi –sekä dialogisten verkostotyön menetelmiä on hyödynnetty toiminnassa ja myös jatkossa em. työmenetelmien käyttöä halutaan yhteisesti edistää.

Rovaniemi on tehnyt jatkoyhteistyösopimuksen STAKESin verkostotyön kehittämistiimin kanssa. Suunnitelmia tehdään hyvien työkäytänteiden kartoittamisesta lapsiperheiden palveluissa sekä verkostotyön kehittämisestä ja sen vaikuttavuuden seuraamisesta. Tämä auttaa ja tuo lisäarvoa perheverkoston kehittämistyöhön. Tutkimustyöstä vastaa Stakesissa tutkimusprofessori Tom Arnikil ja muusta kehittämistyöstä ryhmäpäällikkö Esa Eriksson.

Valtakunnallisesti on tehty yhteistyötä eri lapsiperheiden hankkeiden kanssa mm. reflektoidulla kehittämishankkeiden hyviä käytäntöjä. Yhteistyökumppaneita ovat Helsingin LAPASET-perheverkostomallin kehittämishanke, Vantaan toimintamalli masentuneen äidin hoitopolun kehittämishanke sekä Tornion seudun Varveka –hanke perhetoimintakeskuksen kehittämishanke.

NAPERO - hankkeen käynnistämälle kehittämistyölle Lapsiperheiden palveluihin tarvitaan jatkuvuutta, jotta kehittämistyöstä voidaan saada todellisia vaikuttavuuden arviointia.

KEHITTYVÄ NAPERO II-hanke

Päämäärä :

Lapsien ja heidän perheidensä hyvinvoinnin edistäminen tehostamalla ennaltaehkäisevää työtä painottaen varhaista tunnistamista ja tuen antamista, kehittämällä ylisektorisia työskentelymalleja ja vahvistamalla perheiden vanhemmuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Hankkeen tavoitteet, toimintatavat ja tulokset:

1. Tavoite :

Perhepalvelukeskuksessa otetaan pysyvään käyttöön moniammatillinen asiakaslähtöinen työskentelymalli. Kaupunkikyliissä kehitetään perhepalvelujen verkostoitumista.

Toimintatapa:

Napero-hankkeen aikana luodun perhepalvelukeskuksen toimintamallia arvioidaan ja kehitetään edelleen.

Kaupunkikylien palveluverkostoitumista kehitetään yhdessä alueen toimijoiden kanssa.

Tuloksena :

Toimiva perhepalveluverkosto toimintamallina ; aluelähtöisyys ja asukkaiden tarpeet ovat kyläyhteisöjen yhteistyöverkoston lähtökohtana. Suunnittelu kevät 2008 ja toiminnan käynnistäminen syksy 2008.

2. Tavoite:

Ryhmämuotoista vertaistoimintaa kehitetään myös kaupunkikyliin osana lapsiperheiden palvelua. Perhepalvelukeskuksen avoimen päiväkodin ryhmätoiminnan sisältöjä kehitetään edelleen.

Toimintatapa:

Vertaisryhmätoiminta suunnitellaan ja toteutetaan aluelähtöisesti ja moniammatillisesti. Sisältöä kehitetään perheiden tarpeiden mukaan.

Tuloksena:

Ryhmätoiminnot ovat lasten ja perheiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukena.

3. Tavoite:

Kotikäyntityötä kehitetään yhteistyössä päivähoidon, neuvolan ja perhetyön kesken.

Toimintatapa:

Kotikäyntityön mallinnetaan huomioiden yhteistyökumppanien kanssa tehtävä yhteistyö (neuvola ,päivähoito) ja työskentelyssä on voimavarakeskeinen lähestymistapa.

Tuloksena:

Kotikäyntityö palvelee lapsiperheiden tarpeita ja tukee heidän selviytymistä arjessa voimavaroiltaan eri toimijoiden yhteistyönä.

4. Tavoite:

Psykososiaalisten tarpeiden varhainen havaitseminen ja siihen liittyvän huolen puheeksiottamisentaitojen ja käytäntöjen vahvistaminen ja käyttöönotto.

Toimintatapa:

Varhainen puuttumisen –toimintamallin (NAPERO- hankkeen aikana kehitetty) vahvistaminen koko perhepalveluverkostossa. Eri seulontalomakkeiden(masennus, päihde , lähi-ja perheväkivalta) käyttöönotto systemaattisesti. Työkaluihin perehdytään koulutuksen avulla.

Tuloksena: Perheiden psykososiaalinen pahoinvointi ja psyykkisten sairauksien määrä vähenee. Psykososiaalisissa pulmatilanteissa päästään varhaisempaan auttamiseen.

5. Tavoite:

Moniammatillista yhteistyötä kehitetään asiakaslähtöisemmäksi, dialogisemmaksi ja reflektioivammaksi työtavaksi.

Toimintatapana: Dialogista ja reflektioivaa toimintakulttuuria vahvistetaan verkostotyön menetelmiä käyttämällä.

Tuloksena : avoin, vuorovaikutteinen toimintaympäristö moniammatillisissa palveluverkostoissa.

6. Tavoite:

Lapsen ja perheiden peruspalveluverkoston kuvaaminen palveluohjauksen selkeyttämiseksi.

Toimintatapa:

Palveluverkosto kuvataan sähköiseen muotoon Rovaniemen www-sivuille.

Tuloksena: sähköisessä muodossa oleva palvelukartta , joka parantaa tiedon välitystä ja sähköistä asiointia.

Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä myös Stakesin verkostotyön tiimin kanssa hyvien työkäytänteiden kartoittamisessa ja käyttöönotossa.

Uusiin työtapojen käyttöönottamiseen kuuluu kiinteästi koulutuksen järjestäminen henkilöstölle.

Lähtökohdat:

Lapsiperheiden palvelujen kehittämisessä on lähtökohtana **asiakkaan tarpeet**. Asiakkaana nähdään sekä lapsi että vanhemmat.

Kehittämistyötä tehdään peruspalveluissa lasten ja perheiden tuen tarpeen havaitsemiseksi **varhaisemmassa vaiheessa**.

Lapsiperheiden palveluissa perheen **tuen kokonaisvaltainen** tilanteen huomioiminen on tärkeää.

Varpu-hankkeen tuomia työmenetelmiä, huolipuheeksi ottamisen ja verkostomaisen yhteistyön työskentelymallia, edistetään edelleen eri toimijoiden arjen työmenetelmäksi.

Perheiden kanssa työskennellessä **vahvistetaan perheen arjen sujumista**. Tuen tarpeen lisääntyessä korostuu perheen arkiympäristö ja siinä omalla maaperällä toimiminen. Kotona tehtävä työ tukee ja lisää kuntoutuksen /ohjauksen vaikuttavuutta myönteiseen suuntaan.

Perhepalvelukeskuksen eri toimijoiden **yhteistyö** on keskinäistä kumppanuutta, joka perustuu **dialogiseen vuorovaikutukseen**, vastavuoroiseen oppimiseen ja toisen ammatillisen osaamisen arvostamiseen. Eri osaajien yhteistyöstä tehdään aito yhteinen työ lapsen ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Koulutusinterventio on kiinteä osa kehittämistyötä, joka osaltaan edistää kehitettyjen työmallien ja -tapojen juurtumista osaksi arjen työtä. Koulutuksen järjestämisessä tehdään yhteistyötä paikallisten koulutusinstituutioiden kanssa.

Toimijat:

Hankkeen toteuttaja on Rovaniemen kaupunki. Yhteistyökumppaneina on Sosiaalialan kehittämiskeskus Poske /Lapin toimintayksikkö, MLL, seurakunta, Rovaniemen Ammattikorkeakoulu ja Lapin Yliopisto ja Stakesin verkostotutkimus ja kehittämismenetelmätiimi.

Kehittämistyöhön osallistuu hanketyöntekijöiden lisäksi perhepalvelukeskuksen henkilöstö, joka käsittää äitiys- ja lastenneuvolan, perhetyön ,erityispäivähoidon, lasten kuntoutuksen, perhesosiaalityön, ja perheneuvolan työntekijät.

Asiakkaat , lapsiperheet ovat kehittämistyössä kiinteästi mukana koko hankkeen ajan asiakastyöryhmänä että palautejärjestelmän välityksellä.

Yhteistyötä tehdään Rovaseudulla olevien hankkeiden kanssa. Verkostoitumista perhepalveluhankkeiden kanssa jatketaan.

Resurssit:

Hankkeen työskentely palvelujen kehittämiseksi jatkuu 1.11.2007 projektipäällikön ja kahden projektityöntekijän kokopäiväisenä työnä. Kolmas projektityöntekijä(sosiaaliala) aloittaa 1.1.2008 avoimen hakumenettely kautta. Projektityöntekijät edustavat sosiaali-, terveys- ja päivähoidon toimialoja. Hankkeen toiminta-aika on 31.10.2009 asti.

Hankkeella on käytettävissä työtilat uudessa Perhepalvelukeskuksessa. Lisäksi perhepalvelukeskuksen ryhmätoimintatilat katutasossa palvelevat hyvin vertaisryhmätoimintaa ja sen sisällöllistä kehittämistä asiakkailta nousevien tarpeiden mukaan.

Hankkeen **kokonaiskustannukset** ovat 385.333,33 eur. Hankkeelle on myönnetty STM **valtionavustusta (75 %)** 289.000,00 eur. Rovaniemen oma rahoitusosuus (25 %) on 96,333,33 eur.

Aikataulu:

Kevät 2008 :

- Tarkennetaan ja täsmennetään kaupunkikylien perheverkostomaista toimintaa aluelähtöisesti asukkaiden ja alueen työntekijöiden kanssa yhteistyössä
-Avoimen päivähoidon toiminnassa alkaa teemoitettuja ryhmätoimintoja moniammatillisesti toteutettuna.

Syksy 2008 :

Perheverkostotoimintamalli kaupunkikylässä käynnistetään, arvioidaan ja edelleen kehitetään mielekkääksi toimintakokonaisuudeksi.

Suunnitellaan psykososiaalisen hyvinvoinnin varhaisen havaitsemisen ja tuen antamista peruspalveluissa ; koulutus työkalujen käyttöön ja mielenterveysasiantuntijan konsultaatio ja tuki äitiys- ja lastenneuvolassa.

Kevät 2009 – syksy 2009

Mielenterveysasiantuntija kouluttaa sosiaali-, terveys- ja päivähoidon toimialojen työntekijöitä psykososiaalisen huoliin liittyvistä asioista. Mallinnetaan ja vahvistetaan osaamista psykososiaalisen huolien tunnistamisessa ja työkalujen käyttöönottoa.

Hankkeen arviointi ja tutkimus :

Hankkeen aikana tehdään jatkuvaa arviointia palautekyselyn avulla, hankkeen henkilöstö ja työryhmät tekevät itsearviointia hankkeen etenemisestä.

Tutkimusyhteistyötä tehdään Rovaniemen ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston opiskelijoiden kanssa. Näistä tehdään hankeraportti, jonka avulla hankkeen tuotoksia ja aikaansaannoksia voidaan helposti siirtää muiden toimijoiden ja toimintaympäristöjen käyttöön.